

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

**Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту**

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)**

студента Левченко Надії Сергіївни
(ПІБ)

академічної групи 071-163-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

спеціалізації «Облік і аудит»
(назва спеціалізації)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит фінансових інвестицій (на прикладі ПП «Лтва-Дніпро»)»
(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Усатенко О.В.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Усатенко О.В.		

**Дніпро
2020**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

Студенту Левченко Н.С. академічної групи 071-163-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

спеціалізації «Облік і аудит»

(назва спеціалізації)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Облік і аудит фінансових інвестицій (на прикладі ПП «Лтва-Дніпро»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ПП «ЛТВА-ДНІПРО» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	20.04.20 – 05.05.20
2	ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	06.05.20- 22.05.20
3	АУДИТ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	23.05.20- 14.05.20

Завдання видано

(підпис керівника)

Усатенко О.В.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2020 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 15.06.2020 р.

Прийнято до виконання

(підпис)

Левченко Н.С.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 68 с., 12 рис., 11 табл., 1 додаток, 31 джерело.

АУДИТ, АНАЛІЗ, ІНВЕСТИЦІЇ, ДОХОД, ОЦІНКА, ОБЛІК, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПРИБУТОК, ЕФЕКТИВНІСТЬ, КАПІТАЛ, МЕТОД УЧАСТІ В КАПІТАЛІ

Предмет дослідження – облік та аудит фінансових інвестицій на підприємствах України.

Об'єкт дослідження – фінансово-інвестиційна та господарська діяльність підприємства ПП «Лтва-Дніпро».

Мета роботи – дослідження теоретичні та практичні основи обліку довгострокових фінансових інвестицій, розробка основних напрямків удосконалення обліку та аудиту довгострокових фінансових інвестицій відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів для забезпечення ефективного управління інвестиціями в сучасних умовах господарювання.

Досліджено метод оцінки за правилом нижчої ціни в обліку на рахунках резерву під знецінення довгострокових та втрат від знецінення поточних фінансових інвестицій і резервів на зменшення вартості фінансових інвестицій. Проведено повне висвітлення в обліку і звітності інвестиційних процесів на підприємстві. Зроблено чітке розмежування результатів кожного виду діяльності підприємства.

Практична значимість кваліфікаційної роботи - всі пропозиції, які запропоновано автором, зроблені на основі результатів дослідження, спрямовані на удосконалення обліку і аудиту довгострокових фінансових інвестицій і будуть використані у діяльності базового підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ПП «ЛТВА-ДНІПРО»У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	8
1.1. Фінансові інвестиції: поняття та види	8
1.2. Економічна сутність обліку довгострокових фінансових інвестицій	15
1.3. Організаційно-економічна характеристика ПП «Лтва-Дніпро»	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	23
2.1. Визначення та оцінка фінансових інвестицій	23
2.2. Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій	28
2.3. Методика відображення операцій з обліку довгострокових фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку	32
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3 АУДИТ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	44
3.1. Інвестиційна діяльність та завдання її контролю	44
3.2. Аудит методів оцінки ефективності інвестиційних проектів	48
3.3. Об'єкти, джерела інформації та методичні прийоми аудиту інвестиційної діяльності	53
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Одна з головних проблем, що сьогодні заважає підприємствам розвиватися — є відсутність фінансування як поточної діяльності, так і перспективної. Стан підприємства і його навколишнього середовища не дозволяє використовувати традиційні і доступні для західних компаній джерела фінансування. З усіх існуючих причин, що ускладнюють вихід підприємств на джерела фінансування, вибрати одну головну - неможливо. Ця проблема багатофакторна, пов'язана як з об'єктивними, так і з суб'єктивними коренями.

Формування в Україні ринкової інфраструктури докорінно змінює економічне, інформаційне і правове середовище функціонування, зміст фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності.

В умовах становлення та розвитку України як незалежної держави з ринковою моделлю господарювання, коли господарюючі суб'єкти самостійно вирішують проблеми фінансового забезпечення власної виробничо-господарської та інвестиційної діяльності, значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану організацій, оцінки їх ліквідності, платоспроможності та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

В Україні дотепер не створено обґрунтованої системи підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Це стало однією з причин катастрофічного спаду інвестиційної активності в країні, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку

Разом з тим одними з головних причин є тягар чинної податкової системи, надмірне вилучення її каналами прибутку та інших ресурсів простого і розширеного відтворення. Реформування системи бухгалтерського обліку і звітності відповідно до міжнародних стандартів є складовою частиною заходів, спрямованих на розвиток ринкових відносин. Побудова нових економічних стосунків неможлива без активізації інвестиційних процесів і поліпшення якості управління ними на рівні окремих суб'єктів господарювання. В цих

умовах важливим є здійснення обліку, аналізу та аудиту фінансових інвестицій як в інтересах інвесторів, власників підприємства (об'єкта інвестування), так і будь-яких інших зацікавлених користувачів фінансової звітності, потенційних інвесторів.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається тим, що інвестиції є основою розвитку підприємства, окремих галузей та економіки країни в цілому. Від уміння інвестувати залежить розквіт власного виробництва, можливості вирішення соціальних й екологічних проблем, сучасний рівень і потенційний динамізм фізичного, фінансового та людського капіталів. Без надійних основ інвестиційної діяльності, якими професійно володіють спеціалісти відповідно профілю, важко сподіватися на сталий розвиток вітчизняного виробництва, науково-технічний та соціальний прогрес, а з ним і на належне місце у світовому господарстві.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичні та практичні основи обліку довгострокових фінансових інвестицій, розробка основних напрямків удосконалення обліку та аудиту довгострокових фінансових інвестицій відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів для забезпечення ефективного управління інвестиціями в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до поставленої мети у дипломній роботі визначені завдання, спрямовані на її досягнення:

- визначити економічну сутність та надати характеристику довгострокових фінансових інвестицій;
- надати організаційно-економічну характеристика базового підприємства;
- встановити методи оцінки довгострокових фінансових інвестицій;
- продемонструвати синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій;
- показати методику відображення операцій з обліку довгострокових фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку;
- визначити завдання контролю інвестиційної діяльності;

- провести аудит методів оцінки ефективності інвестиційних проектів;
- визначити об'єкти, джерела інформації та методичні прийоми аудиту інвестиційної діяльності;
- визначити шляхи удосконалення обліку фінансових інвестицій на підприємстві.

Об'єктом дослідження є фінансово-інвестиційна та господарська діяльність підприємства ПП «Лтва-Дніпро».

Предметом дослідження є методологія обліку, аудиту та законодавче регулювання фінансових інвестицій підприємств України.

Методи дослідження ґрунтуються на діалектичному підході до вивчення сучасного стану системи обліку та аналізу довгострокових фінансових інвестицій. У процесі дослідження використовувались наступні методи: аналізу і синтезу, індукції та дедукції (при вивченні довгострокових фінансових інвестицій як економічної категорії та як категорії обліку); групування (при розробці методики класифікації).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, нормативні документи, а також облікові дані підприємства ПП «Лтва-Дніпро».

Усі пропозиції, які запропоновано автором, зроблені на основі результатів дослідження, спрямовані на удосконалення методики обліку і аудиту довгострокових фінансових інвестицій і будуть використані у діяльності базового підприємства.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ПП «ЛТВА-ДНІПРО» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Фінансові інвестиції: поняття та види

Згідно закону «Про інвестиційну діяльність», інвестиція – це господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно [1].

Довгострокові фінансові інвестиції – це інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент, фінансові інвестиції, які згідно з відповідними положеннями (стандартами) обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, інші фінансові інвестиції.

Поточні фінансові інвестиції - фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентом грошових коштів).

Фінансові інвестиції характеризуються певними особливостями, основними з яких є:

1) використання у двох напрямках: перший — отримання додаткового інвестиційного доходу у процесі користування вільними грошовими активами; другий - їх протиінфляційний захист;

2) надання суб'єкту підприємницької діяльності вибору широкого діапазону інструментів інвестування за шкалою «дохідність - ризик» та «дохідність - ліквідність»;

3) виходячи з багатогранної інфраструктури фінансового ринку, пильніший та змістовніший моніторинг у процесі фінансового інвестування.

Суб'єкт підприємницької діяльності може здійснювати фінансове інвестування у таких формах:

1) вкладення капіталу до статутних фондів спільних підприємств;

2) вкладення капіталу у прибуткові види грошових інструментів;

3) вкладення капіталу у прибуткові види фондових інструментів.

Інвестиціями у виробничі фонди (реальними інвестиціями) виступають вкладення капіталу у засоби виробництва, а також інвестиції, спрямовані на приріст матеріально-технічних запасів. Існують такі види реальних інвестицій:

- інвестиції оновлення, що здійснюються за рахунок коштів фонду відтворення засобів праці, що були спожиті у виробничому циклі;

- інвестиції розширення, або чисті інвестиції, які здійснюються за рахунок частини національного доходу або за рахунок фонду чистого нагромадження.

Інвестиції оновлення разом з інвестиціями розширення являють собою валові інвестиції.

Іноземні інвестори мають право здійснювати інвестиції у таких формах:

- пайова участь іноземних інвесторів у підприємствах України;

- створення підприємств, які повністю належать іноземним інвесторам;

- придбання діючих підприємств;

- придбання рухомого і нерухомого майна (земельні ділянки, будинки, обладнання, транспорт та ін.) [18, 19].

Розвиток національної економіки України в цілому чи будь-якого господарюючого суб'єкта пріоритетне пов'язують зі створенням належного фінансування потреб за внутрішніми та зовнішніми інвестиціями. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. До інвестицій можна віднести грошові внески, пільгові банківські вклади, паї, облігації державних позик, облігації інших підприємств, депозитні сертифікати банків, акції та інші цінні папери.

Треба виділити дві складові частини, які виражають економічну сутність інвестування: вкладення капіталу й одержання переваг. Між ними існує так званий інвестиційний лаг — як проміжок часу між вкладенням капіталу й отриманою від цього перевагою.

Капітал на фінансовому ринку розподіляють на позичковий та акціонерний. Джерело їх формування однакове - це капітал, що належить юридичним і фізичним суб'єктам. Поділ відбувається за ознакою його функціонування у процесі фінансування.

За принципом використання механізмів і інструментів в процесі фінансування розрізняють:

- банки (фінансові структури, компанії, об'єднання);
- інвестиційні фонди (інвестиційні компанії, інвестиційні банки, пенсійні фонди, страхові компанії, трасти);
- ринок цінних паперів (фондовий ринок);
- прямі інвестори (стратегічні інвестори, приватні інвестори).

Варто врахувати, що існування величезної маси фінансового капіталу з численними і багатофункціональними механізмами обумовлює глибоку зацікавленість капіталу в його розміщенні, тобто весь даний ринок знаходиться в очікуванні об'єкта фінансування — підприємства. Ринок створений для того, щоб задовольняти запити і надії підприємства. Один без іншого не існує. Вартість капіталу формується винятково у процесі співробітництва між двома ринками — ринком фінансів і ринком виробництва. Це поняття необхідно усвідомити для того, щоб зняти невпевненість у керівників підприємств. Необхідно активно рухатися назустріч ринку капіталу. У процесі активного розвитку цього ринку за останні 200 років вироблені основні правила функціонування капіталу. Логіка появи таких правил виходить з елементарних бажань інвесторів зберегти свої кошти, мінімізувати ризик їх втрати. Якщо підприємство бажає взяти участь у цьому процесі, то, відповідно, насамперед, повинне грати за сталими правилами. Для цього потрібно знати і виконувати існуючу систему взаємин. Знання правил і суворе їх виконання — головна

умова участі підприємства в інвестиційному процесі. Крім того, інвестора цікавить не формальне керівництво компанією, а особи, які за нею стоять. Йому потрібна точна інформація, яким чином і поміж ким будуть розподілятися прибутки у разі надання інвестиції [18, 19].

Усі залучені засоби, які використовує підприємство у своїй діяльності, можна розділити на 2 групи за функціональною ознакою:

- позичкові (кредитні ресурси), за використання яких підприємство повинне платити щорічний відсоток, так звану кредитну ставку;
- інвестиції (статутний і інший капітал), за використання яких підприємство виплачує інвестору дивіденди з прибутку, якщо такий існує.

Існують принципові розходження між цими двома видами капіталу. У першому випадку підприємство виплачує щорічні відсотки незалежно від результатів діяльності, у другому випадку — дивіденди виплачуються тільки з результатів діяльності (тобто при наявності прибутку).

Немає необхідності підкреслювати, наскільки ці розходження принципові для керівника в момент ухвалення рішення про можливе джерело фінансування майбутнього проекту. У випадку, якщо використовуються позичкові засоби (кредитні ресурси), керівника будуть цікавити наступні показники:

- умови їхнього одержання;
- надання зустрічних гарантій (застави, страхування й ін.);
- кредитна ставка (щорічний відсоток);
- термін, на який можуть бути надані кредити;
- умови погашення заборгованості (відсотки й основна сума боргу).

Якщо рішення прийняте на користь інвестицій, то керівник повинен знати:

- розподіл часток учасників у статутному фонді підприємства;
- розподіл обов'язків учасників (виконання інвестиційних зобов'язань іноземного учасника, тобто інвестора) за умовами Установчого договору;
- сподівання інвестора на майбутню рентабельність вкладень.

З перерахованого вище впливає наступне принципове розходження між двома видами фінансування: якщо використовуються кредитні ресурси, то підприємство приймає на себе всі ризики перед кредитором. У випадку, якщо проект з якої-небудь причини буде зірваний, підприємство виплачує банку повну суму боргу плюс відсотки. Якщо такої можливості підприємство не має, то реальною стає загроза втрати власності, яка у формі застави перейде кредитору.

В другому варіанті (з інвестиціями) ризик утрати капіталу приймають на себе учасники. Підприємство не несе фінансової відповідальності за невдачі в процесі реалізації інвестиційного проекту.

Для сутньо-змістовної характеристики інвестицій істотне теоретичне і практичне значення має визначення різновидів за окремими ознаками, їх функціонально-елементний склад (Рис. 1.1.):

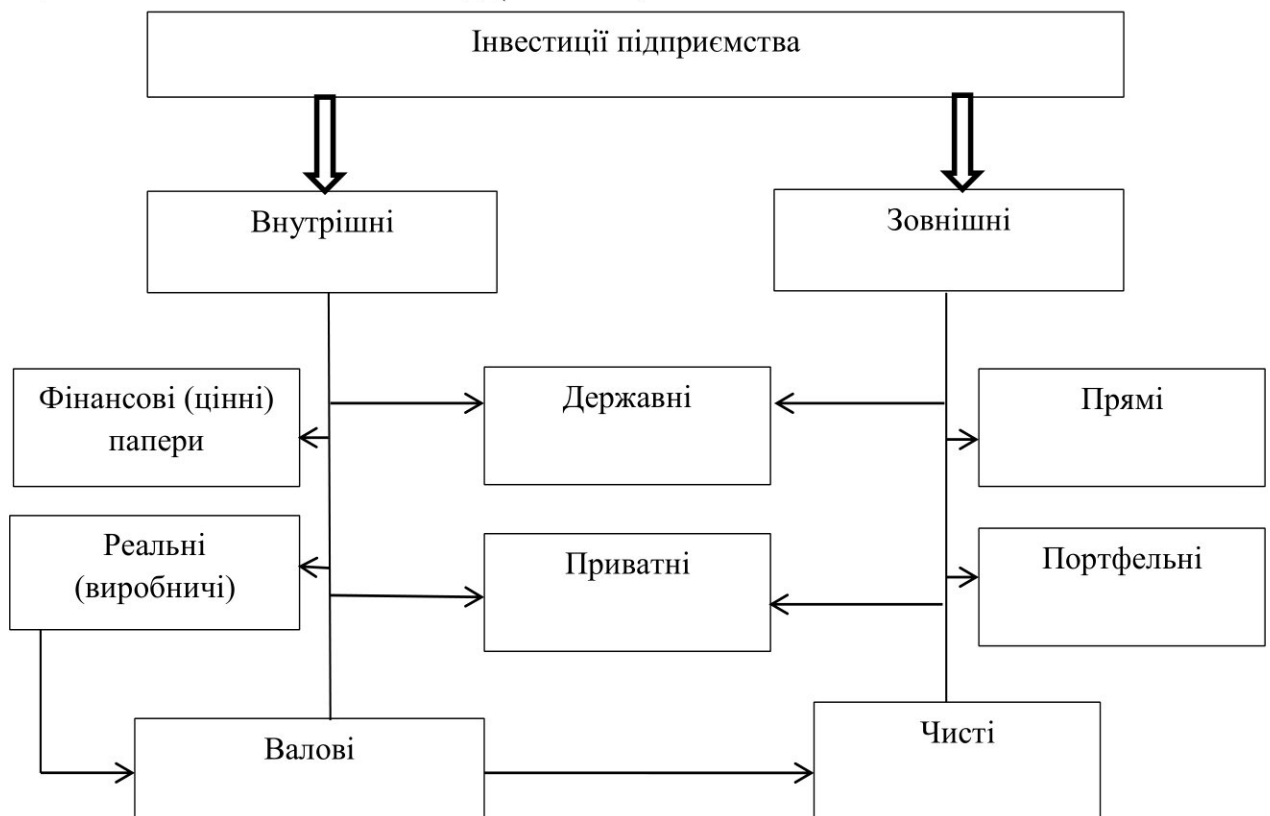

Рис. 1.1. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства

Залежно від того, де вкладається капітал (у межах країни чи за кордоном), відокремлюють внутрішні (вітчизняні) і зовнішні (іноземні)

інвестиції. У свою чергу внутрішні інвестиції поділяються на фінансові та реальні, а зовнішні – на прямі і портфельні [18].

Фінансові інвестиції означають використання наявного капіталу для придбання (купівлі) акцій, облігацій та інших цінних паперів, що випускаються підприємствами або державою. За умови такого інвестування має місце переміщення титулів власності, котрі дають право на одержання нетрудового доходу. У літературі з питань політичної економії капітал у вигляді цінних паперів називається ще фондовим, або фіктивним капіталом, так як він не є реальним багатством і не має дійсної вартості, на відміну від капіталу, вкладеного в різні сфери і галузі суспільного виробництва.

В умовах ринкової економіки з фінансових інвестицій найбільш поширеним є придбання акцій з метою одержання щорічного дивідендного доходу. За характером розпорядження відрізняють два види акцій - іменні та на пред'явника, а за розміром одержуваного доходу - звичайні та привілейовані. На відміну від іменних акції на пред'явника можуть вільно купуватись і продаватись. По звичайних акціях виплачуються дивіденди, розмір яких залежить від величини одержуваного у тому або іншому році підприємством (акціонерним товариством) прибутку, а по привілейованим – фінансовий розмір (процент) незалежно від фактичної величини прибутку.

Вкладення підприємством з метою отримання додаткових доходів вільних ресурсів (в т.ч. грошові кошти) в активи, не пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг) і створенням об'єктів тривалого користування, називаються фінансовими вкладеннями.

Фінансові вкладення здійснюються з метою:

1. Отримання відповідного, як правило, сталого доходу. Так, більшість інвесторів, купуючи акції підприємства, інвестують його з метою отримати прибуток, який складається з двох елементів:

- доходу у вигляді дивідендів, отриманих протягом інвестиційного періоду;

- зростання ринкової вартості акцій, що знаходяться у власності інвестора, оскільки інвестори зацікавлені у розширенні підприємства, що в кінцевому підсумку призводить до зростання ринкової вартості акцій.

У будь-якої юридичної особи, зайнятої в сфері матеріального виробництва або торгівлі, вилучення ресурсів у вкладення з метою отримання доходу будуть означати фінансові вкладення. В організаціях, що зайняті у фінансовій сфері й є професійними учасниками ринку цінних паперів, фінансові вкладення не є вилученням ресурсів і, внаслідок цього, не є фінансовими вкладеннями. Для вказаних організацій робота з цінними паперами, що придбані за рахунок власних коштів і за рахунок коштів клієнтів, буде складати предмет їх основної (статутної) діяльності, в тому числі за рахунок коштів клієнтів, - посередницьку діяльність.

2. Збільшення впливу на діяльність підприємства, що інвестується. Цей вплив може виявлятися у можливостях інвестора контролювати повністю або частково виробничу чи фінансову діяльність об'єкта інвестицій. Підприємства, відносини між якими обумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або суттєво впливати на прийняття фінансових і оперативних рішень іншою стороною, називаються пов'язаними сторонами.

3. Отримання податкових пільг за інвестиціями.

Досліджуючи інвестиційну діяльність, потрібно врахувати специфічні риси інвестицій:

- 1) інвестиції вимагають значних фінансових витрат;
- 2) віддачу від інвестицій можна отримати лише у перспективному періоді на стадії експлуатації об'єкта інвестування;
- 3) при здійсненні інвестицій виникає ризик, який варто врахувати, вибираючи та реалізуючи інвестиційні проекти.

Також треба врахувати кваліфікаційні ознаки інвестицій, які виражають зміст методики аналізу та її функціональне призначення.

1.2 Економічна сутність обліку довгострокових фінансових інвестицій

Для цілей оподаткування інвестиції поділяються на фінансові, капітальні та реінвестиції. В бухгалтерському ж обліку інвестиції поділяються лише на фінансові та капітальні (Рис.1.2). Розглянемо, що слід розуміти під фінансовою інвестицією в бухгалтерському та податковому обліку:

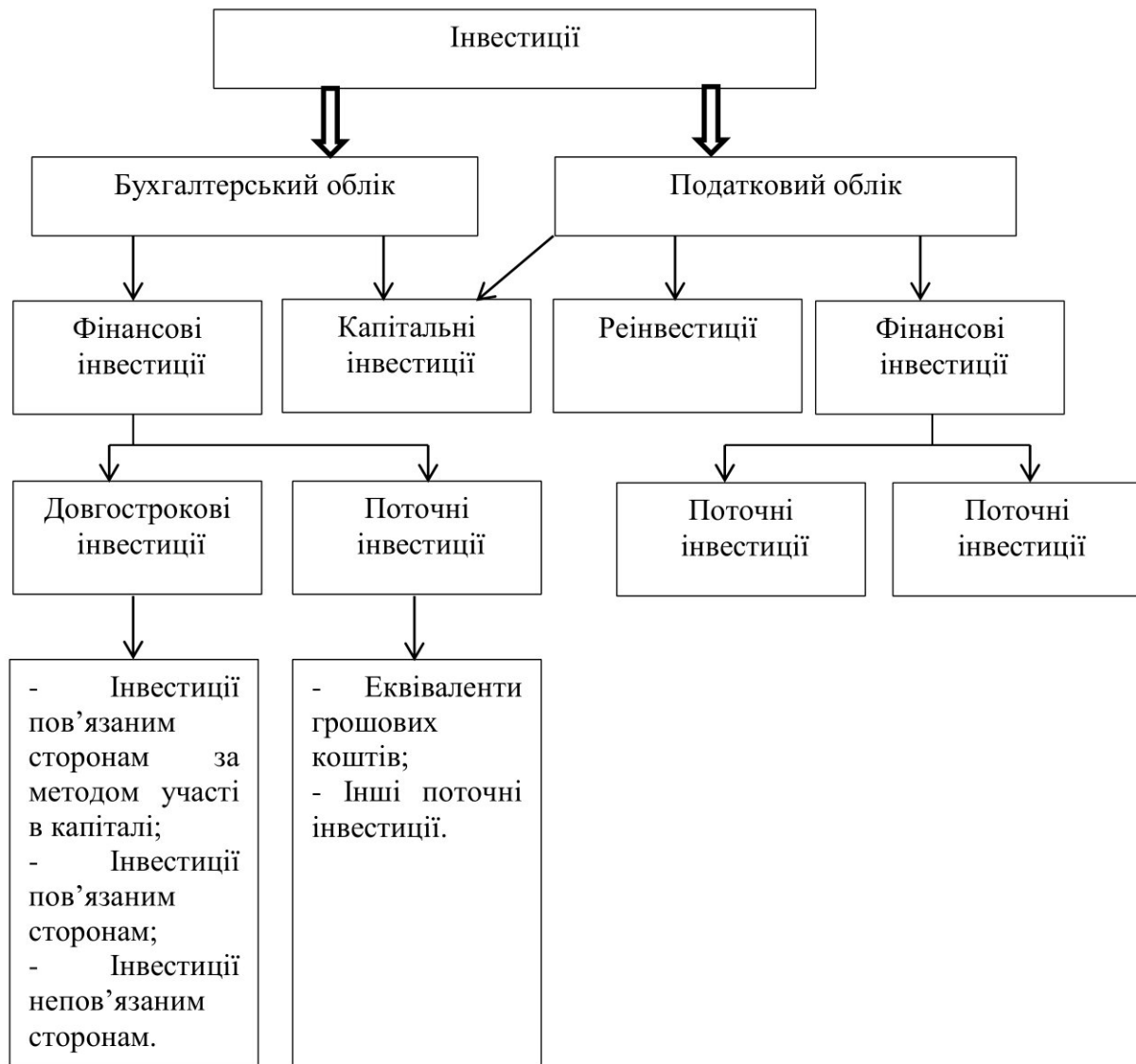

Рис. 1.2 Класифікація фінансових інвестицій

В бухгалтерському обліку визначення терміну «Фінансові інвестиції» та їх класифікація наведена в НПСБО 1, фінансові інвестиції - це: активи, які

утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

До таких активів зазвичай відносяться акції, облігації, інші цінні папери (наприклад, депозитні сертифікати, казначейські зобов'язання, тощо), корпоративні права. В ПКУ, наведене інше визначення терміну «фінансові інвестиції»: під фінансовою інвестицією слід розуміти господарську операцію, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів. Як бачимо, в бухгалтерському та податковому обліку визначення терміну «фінансові інвестиції» не відповідають один одному за формою, але за економічним змістом ідентичні. І це зрозуміло, адже мета бухгалтерського обліку - подання достовірної, неупередженої та повної інформації про фінансові інвестиції користувачам фінансової звітності, а мета податкового обліку з податку на прибуток - визначення оподаткованого прибутку підприємства. При цьому класифікація (поділ) фінансових інвестицій в податковому обліку з податку на прибуток відрізняється від класифікації фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку [20].

Дериватив – стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому. Згідно ПКУ, до деривативів належить форвардний та ф'ючерсний контракти, опціони. Крім того, деривативи поділяються за видами цінностей на фондовий, валютний та товарний.

В ПКУ визначено, що фінансові інвестиції поділяються на прямі та портфельні. Під прямою інвестицією слід розуміти господарську операцію, яка передбачає внесення підприємством коштів або майна безпосередньо до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані нею. Господарські ж операції, які передбачають придбання підприємством цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на біржовому ринку (за винятком операцій по купівлі акцій як безпосередньо підприємством, так і пов'язаними з ним особами, в обсягах, що перевищують

50 відсотків загальної суми акцій, емітованих іншою юридичною особою, які належать до прямих інвестицій) відносяться до портфельних інвестицій.

Для цілей фінансової звітності розрізняють:

- довгострокові фінансові інвестиції - утримуються підприємством на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

- поточні фінансові інвестиції - інвестиції, які утримуються підприємством на строк, що не перевищує один рік, і які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

В свою чергу довгострокові фінансові інвестиції поділяються на: інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі, інші інвестиції пов'язаним сторонам і інвестиції непов'язаним сторонам. Поточні фінансові інвестиції включають в себе еквіваленти грошових коштів, тобто короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості та інші поточні інвестиції [20].

Згідно з НПСБО 1, пов'язані сторони – це особи, стосунки між якими обумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових і оперативних рішень іншою стороною. Під суттєвим впливом слід розуміти повноваження підприємства брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики.

В даному випадку слід зазначити, що чіткого розподілу між еквівалентом грошових коштів та іншими поточними інвестиціями не існує. Як правило, підприємство в Наказі про облікову політику визначає поточні фінансові інвестиції, які будуть віднесені в бухгалтерському обліку до еквіваленту грошових коштів (наприклад, інвестиції, строк погашення яких не перевищує трьох місяців з дати їх придбання і відносно яких існує впевненість у незмінності їх вартості) та інших поточних інвестицій (наприклад, інвестиції,

строк погашення яких більше трьох місяців з дати їх придбання, але утримуються вони підприємством на строк, що не перевищує один рік).

Згідно з нормами П(с)БО 12, об'єктом бухгалтерського обліку фінансових інвестицій є актив (наприклад, цінний папір, тощо), тобто ресурс, що контролюється підприємством в результаті минулих подій, та використання якого, як очікується, приведе до надходження економічних вигод (наприклад, прибутку тощо) у майбутньому. Об'єктом же податкового обліку є безпосередньо як фінансова інвестиція в цілому (див. визначення вище), так і її окремі складові, зокрема, господарські операції (в т.ч. купівля-продаж) з безстроковими цінними паперами, сертифікатами і облігаціями, процентними і дисконтними цінними паперами (наприклад, акціями). Отже, фінансові інвестиції трактуються в бухгалтерському та податковому обліку по різному, і крім того, їх класифікація та об'єкти обліку дещо відрізняються. Тому, і методологічні засади формування інформації про фінансові інвестиції в бухгалтерському обліку одні, а в податковому обліку інші.

Відповідно до ПКУ, безстрокові цінні папери - це цінні папери, які не мають встановленого строку погашення чи мають строк погашення більш як 10 років з моменту їх емісії (випуску) або згідно з умовами емісії передбачають право емітента приймати одноособове рішення про продовження строку погашення (ліквідації) таких цінних паперів, незалежно від загального строку дії таких цінних паперів.

1.3 Організаційна-економічна характеристика ПП «Лтва-Дніпро»

Підприємство ПП «Лтва-Дніпро» веде облік результатів діяльності, оперативний, бухгалтерський облік та статистичну звітність. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку несе керівник Товариства. Керівник створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах. Товариство веде бухгалтерський облік майна та

результатів своєї роботи методом подвійного запису господарських операцій згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік фінансово – господарської діяльності ПП «Лтва-Дніпро» здійснюється бухгалтерією, яку очолює головний бухгалтер, безпосередньо підпорядкований керівнику підприємства. До основних обов'язків головного бухгалтері відноситься:

- організація роботи відділу у відповідності з чинними законодавчими актами;
- контроль за правильністю та своєчасністю проведення розрахунків із бюджетом та діловими партнерами;
- організація підготовки відповідних даних до нарад, засідань, переговорів;
- забезпечення працівників відділу бухгалтерії всім необхідним приладдям;
- організує та контролює документообіг у відділі;
- розподіляє обов'язки по бухгалтерії;
- перевіряє та контролює роботу підлеглих бухгалтерів;
- надавати фінансовим органам головну звітність підприємств.

У бухгалтерії ПП «Лтва-Дніпро» працює сім бухгалтерів під керівництвом головного бухгалтера. Крім цього безпосередньо на діючих об'єктах обліку працюють робітники-сумісники, які не є робітниками бухгалтерії, але виконують частково роботу бухгалтерів та збирають необхідну первинну документацію для безперервного ведення облікового процесу.

Кожний бухгалтер має закріплений за ним обсяг робіт які повинні виконуватися в обумовлений головним бухгалтером та законодавством час.

На підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку. Облікова політика визначається наказом по підприємству. Бухгалтер та головний бухгалтер мають посадові інструкції. Бухгалтерські документи зберігаються в бухгалтерії у книжкових шафах у хронологічному порядку.

Свідоцтво про державну реєстрацію, платника ПДВ, печатка - зберігаються у сейфі. У Таблиці 1.1 наведені основні показники діяльності ПП «Лтва-Дніпро»:

Таблиця 1.1

Показники діяльності ПП «Лтва-Дніпро», тис. грн.

Показники	2018	2019	Відхилення	
			Абсолют.	%
1. Товарообіг	21432	24360	+2928	+13,6
2. Страхові відшкодування, тис. грн..	3572	4060	+488	+13,6
3. Доход від реалізації	17860	20300	+2440	+13,6
4. Фінансові витрати	13320	15138	+1818	+13,6
5. Операційні витрати	3650	3965	+315	+8,6
6. Балансовий прибуток	890	1197	+307	+34,5
7. Чистий прибуток	623	838	+215	+34,5
8. Рентабельність, %	17,1	21,1	+4,0	+23,4

Показники діяльності ПП «Лтва-Дніпро» свідчать про збільшення товарообігу та, відповідно, доходу від реалізації у 2019 році порівняно з 2018 роком на 13,6%. При цьому операційні витрати збільшились лише на 8,6%. Випереджаючий темп зростання доходу у порівнянні з витратами є позитивним фактором, в результаті якого чистий прибуток підприємства збільшився на 215 тис. грн., що складає 34,5%. Збільшення показника рентабельності на 4% доводить, що діяльність підприємства у 2019 році значно покращилась.

Висновки до розділу 1

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. До інвестицій можна віднести грошові внески, пільгові банківські вклади, паї, облігації державних позик, облігації інших підприємств, депозитні сертифікати банків, акції та інші цінні папери.

Інвестиційна діяльність охоплює придбання, реалізацію необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Прийняття рішень з інвестиційної діяльності зумовлено багатьма факторами: вид інвестиції, вартість інвестиційного проекту, наявність різних можливостей інвестування, обмеженість фінансових ресурсів, ризик інвестування, прибутковість та окупність інвестиційних проектів тощо. Водночас виникає необхідність інвестування, яка спричинена: розширенням сфери діяльності, оновленням технічної бази господарюючого суб'єкта, зміною видів діяльності (продукції, робіт, послуг).

Розв'язання названих проблем пов'язане з глибокими аналітичними дослідженнями, які б гарантували прийняття найбільш ефективних рішень в умовах нестабільності інвестиційного середовища, ризику помилки у виборі альтернативних проектів, значних коливань зміни ефективності їх реалізації.

Формуючи управлінські рішення на основі якогось обраного головним критерію, інвестиційний менеджер має всебічно визначити характеристики проекту, забезпечити науково точні параметри дослідження, яких вимагають застосовані методи. Саме такий загальний підхід дозволить уникнути помилок і втрат при реалізації проектів, ціна яких при інвестуванні є дуже великою, а наслідки - навіть катастрофічними. Двома найважливішими характеристиками, які є підставою для впровадження інвестицій в виробництво, є їх новизна (науково-технічний аспект) та комерційний успіх (економічний аспект), тобто

кожний інвестиційний проект повинний забезпечити визначений технічний, економічний та соціальний ефект. Сутність, порядок розрахунку та особливості застосування в оціночній практиці показників економічної ефективності інвестиційних проектів треба постійно вивчати. Це обумовлено тим, що інвестиційний проект виступає або як самостійний об'єкт оцінки, або як один з елементів великого господарського механізму, який впливає позитивно чи негативно на загальну діяльність підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

2.1 Визначення та оцінка фінансових інвестицій

У фінансових звітах використовуються в різних комбінаціях кілька різних методів оцінки, які визначені національним П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Вибір таких методів залежить від видів фінансових інвестицій (поточні чи довгострокові).

Оцінка фінансових вкладень здійснюється у двох випадках: при безпосередньому придбанні фінансових інвестицій та в разі складання фінансової звітності. Оцінка, що провадиться при безпосередньому придбанні фінансових інвестицій, називається первісною оцінкою; а та, що здійснюється в разі складання фінансової звітності - оцінкою на дату балансу.

Поточні та довгострокові інвестиції при безпосередньому придбанні оцінюються і відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю, що формується відповідно до активів, які були передані в оплату (Рис. 2.1).

Собівартість поточної та довгострокової фінансової інвестиції включає такі складові:

- ціна її придбання;
- можливі комісійні винагороди (винагороди фінансовим посередникам тощо);
- податки, збори, обов'язкові платежі, які пов'язані з придбанням фінансової інвестиції;
- суми мита, які сплачуються під час придбання (реєстрація договорів);
- інші можливі додаткові витрати [19, 24].

Ці витрати виникають у підприємств, якщо фінансові інвестиції вони будуть придбавати за грошові кошти. Але не виключена можливість надходження фінансових інвестицій на підприємства способом обміну на цінні папери власної емісії або на інші активи. У цьому випадку згідно з Положенням

(стандартом) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» собівартість фінансової інвестиції визначається справедливою вартістю цінних паперів або активів, що обмінюються на фінансові інвестиції.

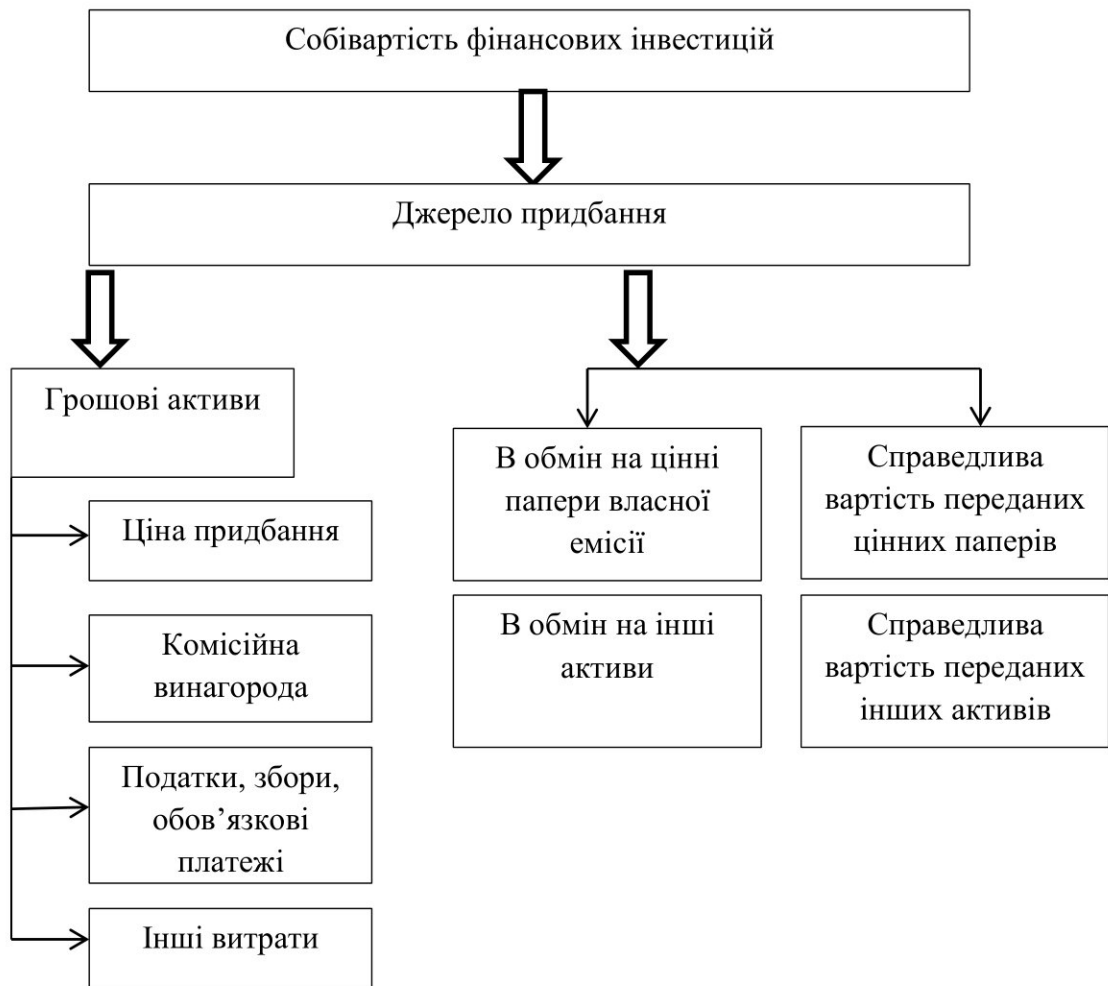

Рис.2.1 Первісна оцінка фінансових інвестицій

У п. 4 П(С)БО 19 наведено дефініцію терміна «справедлива вартість»: це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими й незалежними сторонами. На практиці її ототожнюють з ринковою вартістю інвестицій, тобто сумою, яку можна отримати від продажу на активному ринку. Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються на дату балансу за їхньою собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій. Відповідно до п. 4 П(С)БО 7 «Основні засоби», «зменшення

корисності» - це втрата економічної вигоди в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Слід зазначити, що справедлива вартість може бути як вищою, так і нижчою від собівартості. У такому разі фінансові інвестиції підлягають переоцінці. Якщо підприємство володіє частиною акціонерних капіталів кількох інших товариств, такі акції розглядаються як інвестиційний портфель короткострокових цінних паперів. Якщо ж воно володіє поточними борговими зобов'язаннями — це портфель боргових зобов'язань. Зі зміною ринкової вартості переоцінці підлягає, як правило, портфель, а не окрема інвестиція.

Для того, щоб провести оцінку фінансових інвестицій на дату балансу (для відображення їх у фінансовій звітності) можна використовувати один із трьох методів:

1. Оцінка за справедливою вартістю;
2. Оцінка за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій;
3. Оцінка за методом участі в капіталі.

У разі володіння борговими інвестиціями (облігаціями) для їх оцінки на дату балансу застосовується метод оцінки за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій (АСФІ).

Вкладення, які утримуються для перепродажу, повинні бути переоцінені на дату балансу за кожною інвестицією окремо, виходячи з їхньої справедливої вартості [19, 29].

Порядок оцінювання фінансових інвестицій за справедливою вартістю встановлено пунктами 8 та 9 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції». Сутність означеного методу полягає в тому, що для оцінки фінансової інвестиції на дату балансу використовується сума, що дорівнює вартості, за якою може бути здійснена реалізація інвестиції в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Методом оцінки за справедливою вартістю на дату балансу оцінюють фінансові інвестиції, що придбані та утримуються виключно для продажу.

Порядок оцінювання означених вкладень на дату балансу за амортизованою собівартістю встановлено пунктом 10 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції». Сутність цього методу полягає в тому, що різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій (дисконт або премія в разі придбання) амортизується інвестором протягом періоду з дати придбання до дати їх погашення за методом ефективної ставки відсотка. При цьому амортизована собівартість інвестиції визначається додаванням вартості вкладень на попередню дату та суми амортизації дисконту (премій) за звітний період.

Суть амортизації премій зводиться ось до чого: їх сума повинна розподілятися на весь період, на який інвестиції були придбані, тобто спрямовуватись на сплату відсотків інвесторам. Таким чином, амортизацію премій необхідно протягом усього періоду розподілити так, щоб на дату погашення інвестицій їх поточна вартість дорівнювала номінальній, а сума премій досягла нульового значення.

Суть амортизації дисконту полягає в такому: його сума повинна розподілятися на весь період, на який придбана інвестиція, тобто спрямовуватись на збільшення витрат зі сплати відсотків інвесторам. Амортизація дисконту протягом цього періоду має розбиватись таким чином, щоб на дату погашення інвестицій їх поточна вартість дорівнювала номінальній, а сума дисконту досягла нульового значення. За допомогою цього методу проводиться оцінка на дату балансу фінансових інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення.

Сутність методу оцінки фінансових інвестицій на дату балансу за методом участі в капіталі охарактеризовано пунктами 11—14 Положення (стандарту) «Фінансові інвестиції». Це зовсім нове явище для бухгалтерського обліку, викликане введенням національних стандартів. Метод участі в капіталі - це метод обліку інвестицій, за якого балансова вартість інвестицій збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування. При цьому якщо сума зменшення

частки капіталу інвестора більша, ніж відповідна стаття власного капіталу інвестора, то на таку різницю зменшується (або збільшується) нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Тобто суть методу участі в капіталі зводиться до такого правила: змінюється величина власного капіталу об'єкта інвестування — відповідно змінюється і вартість інвестицій на балансі підприємства-інвестора [19, 10].

Згідно з пунктом 11 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції» за методом участі в капіталі оцінюються такі фінансові інвестиції:

- в асоційовані підприємства (в яких інвесторові належить 25 % акцій (голосів) і які не є дочірніми або спільними підприємствами інвестора);
- у дочірні підприємства (в яких пакет акцій (голосів) становить більше 25 % статутного фонду);
- у спільні підприємства зі створенням юридичної особи.

За методом участі в капіталі фінансові інвестиції обліковуються на останній день місяця, в якому об'єкт інвестування відповідає критеріям визначення асоційованого або дочірнього підприємства. Припиняється застосування методу участі в капіталі для обліку та оцінки фінансових інвестицій з останнього дня місяця, в якому об'єкт інвестування перестав відповідати зазначеним критеріям.

Згідно з пунктом 17 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції» метод оцінки інвестицій за участю в капіталі не використовується, якщо фінансові інвестиції тільки формально задовольняють вимоги, наявність яких свідчить про контроль або вплив з боку інвестора. Це, в основному, фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства, коли:

- а) фінансові інвестиції придбані та утримуються для продажу протягом дванадцяти місяців з дати їх придбання;
- б) об'єкт інвестування веде діяльність в умовах, які обмежують його здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців.

Такі фінансові інвестиції обліковуються та відображаються на дату балансу у фінансовій звітності за справедливою вартістю.

Інвестиції в спільну діяльність без створення юридичної особи відображаються підприємством на дату балансу способом розподілу останнього між учасниками пропорційно до ступеня контролю кожного. Цей порядок встановлено пунктами 19, 20 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції».

Отже, визначені методи оцінки фінансових інвестицій необхідні для забезпечення основної мети складання фінансової звітності — надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. А це, у свою чергу, є однією з умов і способів зменшення ризику під час проведення інвестування.

2.2 Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій

Аналітичний облік на ПП «Лтва-Дніпро» довгострокових фінансових інвестицій ведеться за їх видами і термінами погашення.

Інформацію про наявність і рух довгострокових інвестицій (вкладів) у цінні папери інших підприємств, облігацій державних і місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, узагальнюють на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Цей рахунок має такі субрахунки:

- 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»;
- 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»;
- 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

Облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій, інвестиційний строк яких не перевищує одного року, що можуть бути реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, що є еквівалентами грошових коштів), ведеться на рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції», субрахунок 352 «Інші поточні

фінансові інвестиції». На дебеті субрахунку 352 відображають придбання поточних фінансових інвестицій, на кредиті — їх вибуття.

Отримання доходу від участі в капіталі асоційованих підприємств, від спільної діяльності та дочірніх підприємств відображається в усіх випадках записом:

Дебет 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (відповідно субрахунки 141, 142, 143);

Кредит 72 «Доход від участі в капіталі» (відповідно субрахунки 721, 722, 723).

Проте інвестиційна діяльність є значно ширшим поняттям, ніж «участь підприємства в капіталі».

Інвестиційна діяльність пов'язана з придбанням і продажем довгострокових (необоротних) активів і короткострокових (оборотних) фінансових активів, які не відносяться до еквівалентів грошових коштів (вартість придбаних основних засобів, необоротних і нематеріальних активів, надання позик іншим підприємствам, надходження коштів від фінансових інвестицій — дивіденди, проценти).

Для обліку таких операцій призначені рахунки 96 «Втрати від участі в капіталі» та 97 «Інші витрати», на яких відображаються втрати від зміни вартості капіталу, що використовується у спільній діяльності двох чи декількох підприємств за методом участі в капіталі. При спільній операційній діяльності капітал інвестора може збільшуватися чи зменшуватися внаслідок збільшення (зменшення) його частки в об'єкті інвестування. Капітал також може вкладатися в асоційовані та дочірні підприємства [19, 124].

Рахунок 96 «Втрати від участі в капіталі» має такі субрахунки:

- 961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства»;
- 962 «Втрати від спільної діяльності»;
- 963 «Втрати інвестицій в дочірні підприємства».

У дебет рахунка 96 списуються втрати, завдані внаслідок отримання асоційованим підприємством збитків, переоцінки активів, збитків дочірніх та спільних підприємств тощо. При цьому складається запис:

Дт 96 «Втрати від участі в капіталі»;

Кт 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

У кінці місяця рахунок 96 закривається:

Дт 79 «Фінансові результати» субрахунок 793 «Результати іншої звичайної діяльності»;

Кт 96 «Втрати від участі в капіталі».

Інші витрати, хоча й виникають у процесі операційної діяльності, але не відносяться до процесу виробництва і збуту, а пов'язуються з інвестиціями. До таких витрат належать:

- залишкова вартість і витрати на реалізацію фінансових інвестицій;
- залишкова вартість і витрати на реалізацію необоротних активів;
- залишкова вартість і витрати на реалізацію макових комплексів;
- втрати активів та зобов'язань неопераційної діяльності від зміни курсу гривні до іноземної валюти;
- уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій;
- залишкова вартість списаних необоротних активів і витрат, пов'язаних із ліквідацією (розукомплектування, демонтаж та ін.);
- інші витрати звичайної діяльності;
- виплата страхових сум і страхових відшкодувань (у страхових установах);
- перестраховання.

На рахунку 97 «Інші витрати» виділяється 9 субрахунків, що видно з вищенаведеного переліку витрат. У дебеті рахунка 97 «Інші витрати» відображаються такі витрати:

Дт 97 «Інші витрати» Кт 10 «Основні засоби» (списання й уцінка основних засобів);

Кт 11 «Інші необоротні матеріальні активи» (списання й уцінка необоротних активів);

Кт 12 «Нематеріальні активи» (списання й уцінка нематеріальних активів);

Кт 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (списання й уцінка фінансових інвестицій);

Кт 15 «Капітальні інвестиції» (списання й уцінка капітальних інвестицій);

Кт 16 «Довгострокова дебіторська заборгованість» (списання боргів);

Кт 30 «Каса» (курсові різниці);

Кт 31 «Рахунки в банках» (курсові різниці);

Кт 35 «Поточні фінансові інвестиції» (реалізація фінансових інвестицій);

Кт 68 «Розрахунки за іншими операціями» (витрати звичайної діяльності).

Зібрані протягом місяця витрати повинні списуватися на фінансові результати:

Дт 79 «Фінансові результати» субрахунок «Результат іншої звичайної діяльності» Кт 97 «Інші витрати».

Особливістю довгострокових інвестицій є те, що вони не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. На дебеті рахунка 14 відображають вартість довгострокових інвестицій, на кредиті — їх вибуття (списання) або зменшення вартості, а також отримання дивідендів від обсягу інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом обліку участі в капіталі.

Так, наприклад, в обліку ПП «Лтва-Дніпро» інвестовані кошти в акції асоційованого підприємства відображають такою бухгалтерською проводкою:

Дт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі» - Кт 31 «Рахунки в банках».

Отриманий дохід (в сумі збільшення частки інвесторів у капіталі) від інвестицій в асоційоване підприємство в обліку відображають такою бухгалтерською проводкою:

Дт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі» Кт 721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства».

Нарахування дивідендів за інвестиціями в наведеному вище прикладі оформляють такою бухгалтерською проводкою:

Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» Кт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі».

Довгострокові інвестиції, як правило, відображають в обліку за собівартістю при зарахуванні на баланс.

Оцінка в подальшому на дату балансу використовує правило нижчої оцінки довгострокових інвестицій в ринкові акції.

Довгострокові інвестиції оцінюються на кожній окремій інвестиції (базовий підхід). Якщо має місце зниження (крім тимчасового) вартості конкретної довгострокової інвестиції, її балансова вартість зменшується. Сума уцінки списується на витрати звітного періоду [19, 140].

Балансова вартість конкретної інвестиції оцінюється за справедливою вартістю інвестицій на дату переоцінки. Результат переоцінки по поточним інвестиціям списується на фінансові результати періоду, по довгостроковим інвестиціям – на власний капітал.

2.3 Методика відображення операцій з обліку довгострокових фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку

Бухгалтерський облік фінансових інвестицій ведеться залежно від того, за якими методами обліковують фінансові інвестиції.

Порядок облікових записів щодо надходження фінансових інвестицій визначається, виходячи з джерела такого надходження. Підприємства можуть купувати фінансові інвестиції (цінні папери), одержувати їх як внесок до статутного капіталу, а також в оплату заборгованостей.

Так, оприбуткування фінансових інвестицій, отриманих у результаті внеску засновників (учасників) до статутного капіталу, проводиться в обліку записом на підставі установчого договору (табл.2.1):

Таблиця 2.1

**Облік надходження фінансових інвестицій, що одержані в результаті
внесків засновників**

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Оголошено статутний капітал	46 «Неоплачений капітал»	401 «Статутний капітал»
Одержано довгострокові фінансові інвестиції від засновника (учасника) як внеску до статутного капіталу	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	46 «Неоплачений капітал»

Відображення надходження фінансових інвестицій, придбаних у кредит і з оплатою за готівку показано в табл. 2.2. Якщо оплата придбаних фінансових інвестицій здійснюється шляхом передачі матеріальних цінностей, то записи залежать від того, якими саме матеріальними цінностями розраховувалось підприємство. При розрахунках матеріалами, паливом, запасними частинами тощо роблять записи в дебет наведених вище рахунків та кредит рахунка 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів».

Таблиця 2.2

**Облік придбання довгострокових фінансових інвестицій на ПП
«Лтва-Дніпро»**

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки
------------------------------	-----------------------

	Д-т	К-т
Оприбутковано інвестиції, придбані в кредит	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»
Здійснено фінансові вкладення за грошові кошти	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»

Облік придбання інвестицій акціонерним товариством в обмін на емітовані власні акції показано в табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Облік придбання інвестицій в обмін на емітовані власні акції

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Сформовано статутний капітал на вартість випущених акцій	46 «Неоплачений капітал»	40 «Статутний капітал»
Відображено одержання фінансових інвестицій (сума відображення дорівнює номінальній вартості випущених підприємством акцій)	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	46 «Неоплачений капітал»

<p>Доведено вартість фінансових інвестицій до справедливої вартості переданих акцій: — якщо вартість фінансових інвестицій більша за номінальну вартість акцій — якщо вартість фінансових інвестицій менша за номінальну вартість акцій</p>	<p>14 «Довгострокові фінансові інвестиції» 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»</p>	<p>421 «Емісійний дохід» 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»</p>
---	---	--

Облік переоцінки фінансових інвестицій залежить, від того, за якою оцінкою обліковуються інвестиції на дату балансу. Переоцінка інвестицій, облік яких ведеться за справедливою вартістю, відображається такими записами:

Д-т 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»

К-т 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» - віднесено суму дооцінки до складу інших доходів за інвестиціями

Д-т 975 «Уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій»

К-т 14 2«Довгострокові фінансові інвестиції» - віднесено різницю між первісною і справедливою вартістю на витрати від іншої діяльності за інвестиціями.

Списання таких витрат на фінансові результати здійснюється за допомогою запису:

Д-т 793 «Результат іншої звичайної діяльності»

К-т 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»

Якщо на дату балансу склалася ринкова вартість, то зазначене перевищення над первісною вартістю або попередньою балансовою вартістю відображається у складі інших доходів і спричинює збільшення вартості інвестиції. У бухгалтерському обліку ця переоцінка відображається так:

Д-т 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»

К-т 746 «Інші доходи від звичайної діяльності»

Списання цих доходів на фінансові результати здійснюється таким записом:

Д-т 746 «Інші доходи від звичайної діяльності»

К-т 793 «Результат іншої звичайної діяльності»

Результат переоцінки фактично свідчить про нарахування нереалізованого прибутку або збитку від операцій з фінансовими інвестиціями, тобто це — сума прибутку (збитку), яку б отримав інвестор при реалізації інвестиції на дату балансу [16, 321].

Фінансові інвестиції, які утримуються підприємством до моменту погашення, відображаються у звітності за амортизованою собівартістю. Проведення з переоцінки інвестицій до амортизованої собівартості показано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Облік амортизації дисконту (премії)

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Віднесено на збільшення вартості інвестицій амортизацію дисконту	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	733 «Інші доходи від фінансових операцій»

Віднесено на зменшення вартості інвестицій амортизацію премії	952 «Інші фінансові витрати»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»
---	------------------------------	---

Д-т 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»

К-т 732 «Відсотки одержані» - нараховано відсотки: за інвестиціями Д-т 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»;

К-т 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» - отримано відсотки за інвестиції;

Д-т 732 «Відсотки одержані»

К-т 792 «Результат фінансових операцій» - включено до фінансових результатів відсотки одержані.

Відображення доходів за інвестиціями, що обліковуються за методом участі в капіталі, показано в табл. 2.5:

Таблиця 2.5

Облік амортизації дисконту

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Відображено інвестором прибуток, що належить йому згідно з методом участі в капіталі	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	72 «Дохід від участі в капіталі»

Нараховано інвестором дивіденди від інвестицій, що обліковуються за методом участі в капіталі	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»
Виділено доходи від участі в капіталі, одержані за звітний рік, до складу фінансового результату від фінансових операцій	72 «Дохід від участі в капіталі»	792 «Результат фінансових операцій»

Погашення фінансових інвестицій за номінальною вартістю в обліку відображається за дебетом рахунків грошових коштів і за кредитом рахунка 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Господарські операції ПП «Лтва-Дніпро» з обліку довгострокових фінансових інвестицій показані у Табл.2.6:

Таблиця 2.6

Господарські операції ПП «Лтва-Дніпро» з обліку довгострокових фінансових інвестицій

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Д-т	К-т
Придбано фінансові інвестиції за грошові кошти	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	30 «Каса», 31»Рахунки в банках»

Переведено поточні фінансові інвестиції до складу довгострокових	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	35 «Поточні фінансові інвестиції»
Збільшено частку інвестора в сумі збільшення додаткового капіталу підприємства, що інвестується, в результаті проведеної дооцінки	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»	423 «Дооцінка активів»
Погашено заборгованість засновників (учасників) підприємства довгостроковими фінансовими інвестиціями	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	16 «Довгострокова дебіторська заборгованість»
Придбано довгострокові фінансові інвестиції за рахунок позики банку	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	50 «Довгострокові зобов'язання»
Збільшено вартість фінансових інвестицій на суму одержаних брокерських послуг	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	68 «Розрахунки за іншими операціями»

Одержано дохід у вигляді довгострокових фінансових інвестицій	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи»
Погашено фінансові інвестиції нематеріальними активами, грошовими коштами	12 «Нематеріальні активи», 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»
Переведено довгострокові фінансові інвестиції до складу поточних	35 «Поточні фінансові інвестиції»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»
Відображено частку інвестора в дивідендах підприємства, що інвестується	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»

<p>Відображено погашення кредиторської заборгованості за кредитами за рахунок передачі кредитору права на довгострокові фінансові інвестиції підприємства</p>	<p>50 «Довгострокові зобов'язання», 60 «Короткострокові позики», 68 «Розрахунки за іншими операціями»</p>	<p>14 «Довгострокові фінансові інвестиції»</p>
<p>Відображено зменшення довгострокових фінансових інвестицій на суму понесених збитків від них</p>	<p>96 «Втрати від участі в капіталі»</p>	<p>14 «Довгострокові фінансові інвестиції»</p>
<p>Списано вартість довгострокових фінансових інвестицій: — у зв'язку з їх реалізацією - у зв'язку з їх знеціненням</p>	<p>971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій» 975 «Уцінка не-оборотних активів і фінансових «</p>	<p>14 «Довгострокові фінансові інвестиції» 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»</p>

Висновки до розділу 2

ПП «Лтва-Дніпро» веде облік результатів діяльності, оперативний, бухгалтерський облік та статистичну звітність. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку несе керівник. Керівник створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах. ПП «Лтва-Дніпро» веде бухгалтерський облік майна та результатів своєї роботи методом подвійного запису господарських операцій згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку.

На підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку. Облікова політика визначається наказом по підприємству. Бухгалтер та головний бухгалтер мають посадові інструкції. Бухгалтерські документи зберігаються в бухгалтерії у книжкових шафах у хронологічному порядку. Свідоцтво про державну реєстрацію, платника ПДВ, печатка - зберігаються у сейфі.

Для обліку фінансових інвестицій призначені рахунки 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі, інші інвестиції пов'язаним сторонам, інвестиції непов'язаним сторонам) та 35 «Поточні фінансові інвестиції» (еквіваленти грошових коштів, інші поточні фінансові інвестиції).

Аналітичний облік за рахунком 14 ведеться за видами довгострокових фінансових вкладів та об'єктами інвестування. Цей облік має забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вклади в об'єкти як на території країни, так і за кордоном.

Аналітичні процедури щодо фінансових інвестицій в роботі розглянуто на прикладі процесу прийняття рішення відносно вибору інвестиційного проекту.

Для удосконалення обліку довгострокових фінансових інвестицій ПП «Лтва-Дніпро» запропоновано впровадження концепції контролінгу. Сучасне управління процесами на підприємстві вимагає створення спеціальної служби

збору, обробки, аналізу інформації та підготовки управлінських рішень. Контролінг здатен виконувати всі ці функції, не замикаючись на діяльності окремих підрозділів, комплексно, враховуючи всі зовнішні та внутрішні фактори, обґрунтовано та раціонально. Він виявляє себе на підприємствах по-різному: як реєстратор подій, як навігатор, постійно коригуючий курс підприємства, а також як інноватор.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

3.1. Інвестиційна діяльність та завдання її контролю

В сучасних умовах із збільшенням речовинних елементів основного капіталу швидко зростають вкладення у розвиток духовних продуктивних сил, в інтелектуальний потенціал, який стає найбільш активним елементом виробництва. Тому витрати на науку, освіту, підготовку та перепідготовку кадрів тощо по суті є продуктивними. У країнах з розвинутою ринковою економікою ці витрати випереджають за темпами зростання вкладень в основний капітал у речовій формі.

Реальні інвестиції характеризуються галузевою та технологічною структурами, пропорції яких здебільшого визначають ефективність нагромадження. Зрушення у галузевій структурі економічно розвинутих країн проявилися у випереджаючому зростанні інвестицій неречових елементів порівняно з речовими засобами в обробній промисловості, машинобудуванні, будівництві, транспорті та зв'язку.

Технологічна структура інвестицій визначається співвідношенням витрат на активні елементи основного капіталу (машини, устаткування) та на його пасивні елементи (будівлі, споруди). Ефективність реальних інвестицій підвищується при зростанні частки їх активних елементів. Переважну більшість реальних інвестицій у країнах з розвинутою ринковою економікою становлять приватні інвестиції. Держава також бере участь в інвестиційному процесі вкладенням капіталу в державний сектор — як безпосередньо, так і надаючи кредити, субсидії, здійснюючи політику економічного регулювання. Основна частина державних інвестицій направляється насамперед у галузі інфраструктури, розвиток яких необхідний для нормального суспільного відтворення (наука, освіта, охорона здоров'я, навколишнє середовище, енергетика, транспорт і зв'язок).

Для характеристики реальних інвестицій аудитори використовують такі поняття: обсяг - вартісний показник капіталу, що вкладається; норма інвестиції - співвідношення обсягу інвестицій до валового національного продукту.

До майнових і інтелектуальних цінностей належать:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме і нерухоме майно (будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності);
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих (ноу-хау);
- майнові права, які гарантуються авторським правом, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- права користування землею, водою, природними ресурсами, будівлями, спорудами, а також інші майнові права та цінності.

Інвестиції у відтворення основних фондів на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень.

В умовах ринкових відносин особливе значення в інвестиції має ноу-хау для розвитку технічного прогресу.

Ноу-хау - технічні знання і практичний досвід технічного, комерційного, управлінського, фінансового та іншого характеру, які становлять комерційну цінність, застосовуються у виробництві та професійній практиці і не забезпечені патентним захистом. Ноу-хау може включати у себе комерційні таємниці, незапатентовані технологічні процеси, інформацію виробничого і торговельного характеру, невідому широкій громадськості. Ця інформація може бути незалежною щодо патенту або ж необхідною для його використання. Елементами ноу-хау можуть бути методичні рекомендації, пропозиції щодо використання, формули і рецептура, документація з виробництва, характеристики технологічного процесу тощо. Сюди також можна віднести знання і досвід у галузі маркетингу, в сфері упаковки і оформлення продукції,

які потребують капіталовкладень, навички у проведенні лабораторних та інших досліджень. Однією з основних вимог ноу-хау є конфіденційність, таємність цього виду інформації. З плином часу ноу-хау втрачає комерційну цінність і стає доступною широкому колу осіб.

Комерціалізація ноу-хау широко використовується у міжнародній практиці, зокрема, при складанні ліцензованих угод, договорів про всі можливі види технічного співробітництва, обміну та передавання технології, інвестиційного співробітництва, наданні інженерно-консультативних і аудиторських послуг. Включення у договори і угоди пунктів про передачу ноу-хау веде до збільшення доходів продавця, з одного боку, і до прискорення освоєння предметів угод покупців — з іншого, бо сприяє швидкому і повному передаванню нагромадженого технологічного досвіду, виробничих таємниць, участі спеціалістів продавця у пусконаладжувальних роботах, навчанню технічного персоналу покупця. Особливо часто здійснюється комерційна передача ноу-хау при ліцензійних угодах і в контрактах на будівництво і експлуатацію промислових, сільськогосподарських та інфраструктурних об'єктів.

Інвестиції у відтворення основних засобів можуть здійснюватися у формі капітальних вкладень.

Інвестиційна діяльність — це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави з реалізації інвестицій, це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Здійснюється діяльність відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», яким визначаються загальні правові, економічні і соціальні умови інвестиційної діяльності на території України (інвестиційні банки, інвестиційні і страхові компанії та ін.). Законодавство і нормативно-правові акти про інвестиційну діяльність спрямовані на забезпечення рівного захисту прав, інтересів та майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно

від форм власності; на ефективне функціонування народного господарства України в умовах ринкової економіки.

Інвестиційна діяльність складається з таких елементів:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, товариствами, а також суспільними і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;

- державного інвестування, здійснюваного органами влади і управління за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів та позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних коштів та позичкових коштів;

- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами і державами;

- спільного інвестування, здійснюваного громадянами України та іноземними громадянами, юридичними особами і державами. Інноваційна діяльність — це одна з форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає:

- випуск і поширення принципово нових видів техніки і технології;

- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;

- реалізацію довгострокових науково-технічних програм великими строками окупності;

- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;

- розробку і впровадження нової технології ресурсозбереження, призначеної для поліпшення соціального і технологічного становища.

Інвестиційні проекти і програми, що реалізуються за рахунок бюджетних і позабюджетних коштів, підлягають обов'язковому контролю через державну експертизу. Інвестиції за рахунок інших джерел підлягають державній експертизі з питань додержання екологічних і санітарно-гігієнічних

вимог. Державну експертизу здійснюють спеціалізовані організації, а в разі потреби - експертні комісії, створені Верховною Радою України.

Завдання аудиторського контролю інвестиційної діяльності, незалежно від форм її здійснення, полягає у визначенні доцільності вкладення інвестиції, обґрунтованості використання коштів та ефективності розвитку технічного прогресу.

3.2. Аудит методів оцінки ефективності інвестиційних проектів

Під інвестиційним проектом слід розуміти сферу діяльності по створенню або зміні технічної, економічної або соціальної систем, а також розробку нової структури управління або програми науково-дослідних робіт.

Оцінка ефективності інвестиційних проектів є одним з найбільш важливих етапів в процесі управління інвестиціями. Тому, наскільки якісно виконана така оцінка, залежить правильність ухвалення остаточного рішення.

В процесі здійснення оцінки ефективності для отримання об'єктивних результатів необхідно враховувати наступні моменти:

1) оцінка ефективності інвестиційних проектів повинна здійснюватися на основі зіставлення об'єму інвестиційних витрат, а також сум планованого прибутку і термінів окупності інвестованого капіталу;

2) оцінка об'єму інвестиційних витрат повинна охоплювати всі використовувані ресурси, задіяні при реалізації проекту;

3) оцінка окупності засобів, що інвестуються, повинна здійснюватися на основі показника чистого грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку і амортизаційних відрахувань в процесі експлуатації інвестиційного проекту;

4) в процесі оцінки суми інвестиційних витрат і чистого грошового потоку повинні бути приведені до справжньої вартості за допомогою дисконтної ставки, яка повинна бути диференційована для різних інвестиційних проектів.

Ефективність інвестованого капіталу, оцінюється шляхом порівняння грошового потоку (cash flow), який формується в процесі експлуатації інвестиційного проекту і початкової інвестиції. Проект визнають прибутковим, якщо забезпечується повернення всіх інвестицій при прийнятній для всіх інвесторів нормі прибутковості.

Обов'язковим є приведення до справжньої вартості, як інвестованого капіталу, так і суми грошового потоку. Приведення здійснюється диференційовано по кожному етапу подальшого інвестування.

Процес дисконтування всіх грошових відтоків і приток здійснюється по дисконтних ставках, які вибираються залежно від особливостей інвестиційного проекту.

Для розрахунку показника ефективності інвестицій як ставки відсотка, яка вибирається для дисконтування, можуть бути використані:

- середньозважена вартість капіталу;
- середня депозитна або кредитна ставка;
- індивідуальна норма прибутковості;
- рівень ризиків та ліквідності інвестицій і т. п.

Залежно від основних принципів оцінювання ефективності інвестиційних проектів використовується ряд методів, які умовно можна поділити на такі, в яких використовується дисконтування, і такі, в яких дисконтування не використовується.

До методів, в яких використовується дисконтування відносять:

- метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV);
- метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI);
- метод визначення внутрішньої норми прибутковості інвестицій (IRR);
- дисконтований термін окупності (Ррд).

До методів, які не передбачають використання концепції дисконтування відносять:

- метод визначення терміну окупності інвестицій(PP);

- метод визначення середньої норми прибули на інвестиції (ARR).

1. Метод розрахунку чистого приведеного доходу (NPV). Це метод аналізу інвестицій, який базується на визначенні величини, отриманої шляхом дисконтування різниці між річними відтоками і притоками реальних грошей, які накопичуються впродовж всього життя проекту.

Розрахунок чистого приведеного доходу (NPV) визначається по такій формулі:

$$NPV = \sum \frac{P_n}{(1+r)^n} - IC \quad (3.1),$$

де P_n - річні грошові поступлення впродовж n років;

r - дисконтна ставка;

IC - стартові інвестиції;

n - термін реалізації проекту/

У випадку: якщо $NPV > 0$, проект слід приймати до реалізації; якщо $NPV < 0$, проект слід відхилити, оскільки він збитковий; якщо $NPV = 0$, проект не є прибутковим і не є збитковим (ситуація невизначеності).

2. Метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI), який є продовженням попереднього. Проте, на відміну від показника NPV, показник PI - це відносна величина, яка характеризує рівень прибутковості інвестицій і визначається по такій формулі:

$$PI = \sum \frac{P_n}{(1+r)^n} : IC \quad (3.2),$$

У випадку: якщо $PI > 1$, то проект прибутковий, його варто прийняти; якщо $PI < 1$, то проект збитковий, його варто відхилити; якщо $PI = 1$, то прибутковість інвестицій точно відповідає нормативу рентабельності (проект не є прибутковим і не є збитковим).

3. Метод визначення внутрішньої норми прибутковості -метод ставки дисконту, використання якого забезпечує рівність поточної вартості очікуваних грошових відтоків і грошових надходжень. Показник внутрішньої норми прибутковості (IRR) характеризує максимально допустимий відносний рівень витрат, які мають місце при реалізації інвестиційного проекту, та відображує

верхню межу процентної ставки, за якою фірма може окупити вкладені в проект кошти.

Практичне застосування цього методу зводиться до того, що в процесі аналізу вибирається два значення ставки дисконту $r_1 < r_2$ так, щоб в інтервалі (r_1, r_2) функція $NVP = f(r)$ змінювала своє значення з «+» на «-» або навпаки. Таким чином, використовують таку формулу:

$$IRR = r_1 \frac{f(r_1)}{f(r_1) - f(r_2)} \times (r_2 - r_1) \quad (3.3),$$

До методів, в яких процес дисконтування може не використовуватися, відносять такі методи.

1. Метод визначення терміну окупності інвестицій (PP).

Термін окупності інвестицій - це тривалість часу, впродовж якого недисконтовані прогностні надходження грошових коштів перевищують не дисконтовану суму інвестицій, тобто це число років, необхідних для відшкодування інвестицій:

$$PP = \frac{IC}{\bar{D}} \quad (3.4),$$

Де \bar{D} – середньорічна сума грошового потоку, яка визначається по формулі:

$$\bar{D} = \sum P_n : n \quad (3.5)$$

2. Метод визначення середньої норми прибутку на інвестиції (ARR).

Суть цього методу зводиться до розрахунку відношення середньої величини прибутку, отриманою з бухгалтерської звітності, до середньої величини інвестицій.

При цьому розрахунок може здійснюватися на основі прибутку (доходу) без урахування виплати податків і відсотків за кредит або прибутку (доходу) після виплати податку, але до виплати відсотків за кредит. Останній метод використовується частішим, оскільки краще характеризує ту вигоду, яку отримують власники підприємства і інвестори.

Величина інвестицій, по відношенню до якої знаходять рентабельність, визначається як середня величина між вартістю активів на початок і кінець розрахункового періоду. Формула розрахунку норми прибутку на інвестиції (ARR) має такий вигляд:

$$ARR = \frac{P \times (1-t)}{IC+RV} \times 100\% \quad (3.6),$$

де P — середньорічний прибуток від реалізації проекту (грошовий потік);

t - ставка оподаткування

RV - залишкова або ліквідаційна вартість проекту

Основними недоліками цього методу є те, що, по-перше, важко визначити, який рік реалізації інвестиційного проекту слід узяти для розрахунків норми прибутку, а, по-друге, він не враховує вплив часу на грошові потоки - інвестований капітал порівнюється з прибутком, який отримує підприємство через декілька років.

При зростанні інфляції, реальна вартість очікуваних грошових потоків падає. Якщо інвестор не врахує ризик інфляції, то NPV або IRR можуть бути штучно завищені.

Для визначення оцінки ефективності проекту з урахуванням інфляції необхідно:

- або скоректувати грошові потоки на середньорічний індекс інфляції, а потім на ставку дисконту;

- або визначити ставку дисконту, яка б враховувала індекс інфляції, і потім скоректувати грошові потоки по новій ставці, яка враховує індекс інфляції:

$$r_i = (1 + r) \times (1 + i) - 1 \quad (3.7),$$

де r_i - ставка дисконту (коефіцієнт) з урахуванням інфляції;

i - середньорічний індекс інфляції (коефіцієнт).

3.3. Об'єкти, джерела інформації та методичні прийоми аудиту інвестиційної діяльності

При аудиті фінансових інвестицій та капітальних вкладень даються відповіді на такі питання як у Таблиці 3.1:

Таблиця 3.1

Питання аудиту фінансових інвестицій та капітальних вкладень

1. склад та структура фінансових інвестицій;
2. формування балансової вартості придбаних цінних паперів, визначення витрат на їх придбання;
3. джерела придбання цінних паперів і відображення в обліку коштів, використаних на фінансові вкладення;
4. правильність зберігання цінних паперів, оплата послуг депозитарію, наявність депозитарного договору;
5. правильність документального оформлення і відображення в обліку операцій з цінними паперами;
6. достовірність визначення і відображення в обліку фінансових результатів від реалізації цінних паперів;
7. повнота сплати державного мита за операції з цінними паперами, в експертиза капітальних вкладень і введення об'єктів та виробничих потужностей у дію;
8. експертиза створення та впровадження нової техніки;
9. експертиза будівельно-монтажних і ремонтних робіт;
10. аудиторська експертиза інвестиційних проектів.

Стосовно фінансових інвестицій встановлюється відповідність ведення обліку вимогам П (С) БО 12 «Фінансові інвестиції»:

- визнання активом;
- ведення обліку за кожною інвестицією, наявність аналітичного обліку за строками погашення, видами, об'єктами;

- проведення переоцінки інвестицій залежно від результатів діяльності підприємства, в яке здійснюються інвестиції;
- проведення амортизації різниці між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій;
- оцінка інвестицій за собівартістю;
- відокремлення довгострокових та короткострокових інвестицій;
- застосування методів оцінки інвестицій на дату балансу в залежності від того, в який об'єкт здійснюються інвестиції;
- проведення дооцінки та уцінки інвестицій;
- виділення у балансі інвестицій, які обліковуються за методом участі у капіталі;
- коректність надання інформації про фінансові інвестиції у Примітках до фінансової звітності.

Об'єктами аудиту інвестиційної діяльності є інвестиційні проекти, знов створювані основні фонди і обігові кошти у всіх галузях і сферах господарства, цінні папери, цільові вкладення засобів, науково-технічна продукція, інтелектуальні права, витрати на капітальне будівництво, введення в дію об'єктів і виробничих потужностей, бухгалтерський облік і звітність по інвестиційній діяльності.

Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності є громадяни і юридичні особи України, іноземні громадяни і юридичні особи інших держав.

Інвестори — це суб'єкти інвестиційної діяльності, які ухвалюють рішення про вкладення власних, запозичених і залучених майнових та інтелектуальних цінностей. Інвестори виступають у ролі вкладників, покупців, а також виконують функції учасника інвестиційної діяльності. Учасниками інвестиційної діяльності є громадяни і юридичні особи України, іноземні громадяни і юридичні особи, що забезпечують здійснення інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручень інвестора.

Інвестиційна діяльність суб'єктів України за її межами регулюється законодавством України або держави, на території якої ця діяльність здійснюється, відповідними міжнародними договорами України, а також спеціальним законодавством України.

Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форми власності і господарювання мають рівні права на здійснення інвестиційної діяльності. Інвестор самостійно визначає цілі, напрями, види і обсяги інвестицій, залучає для їх реалізації на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі шляхом організації конкурсів і тендерів. За рішенням інвестора права володіння і розпорядження інвестиціями, а також результатами їх здійснення можуть бути передані іншим громадянам і юридичним особам у порядку, встановленому законом. Взаємовідносини у разі такої передачі прав регулюються ними самостійно на основі договорів.

Умови договорів, укладених між суб'єктами інвестиційної діяльності, знаходяться в силі весь термін дії договору. Інвестор повинен надати фінансовим органам декларацію про обсяги і джерела здійснення інвестицій, отримати дозвіл на капітальне будівництво відповідно до висновків експертизи інвестиційних проектів у межах дотримання санітарно-гігієнічних і екологічних вимог.

Джерелами фінансування інвестиційної діяльності є (Рис.3.1):

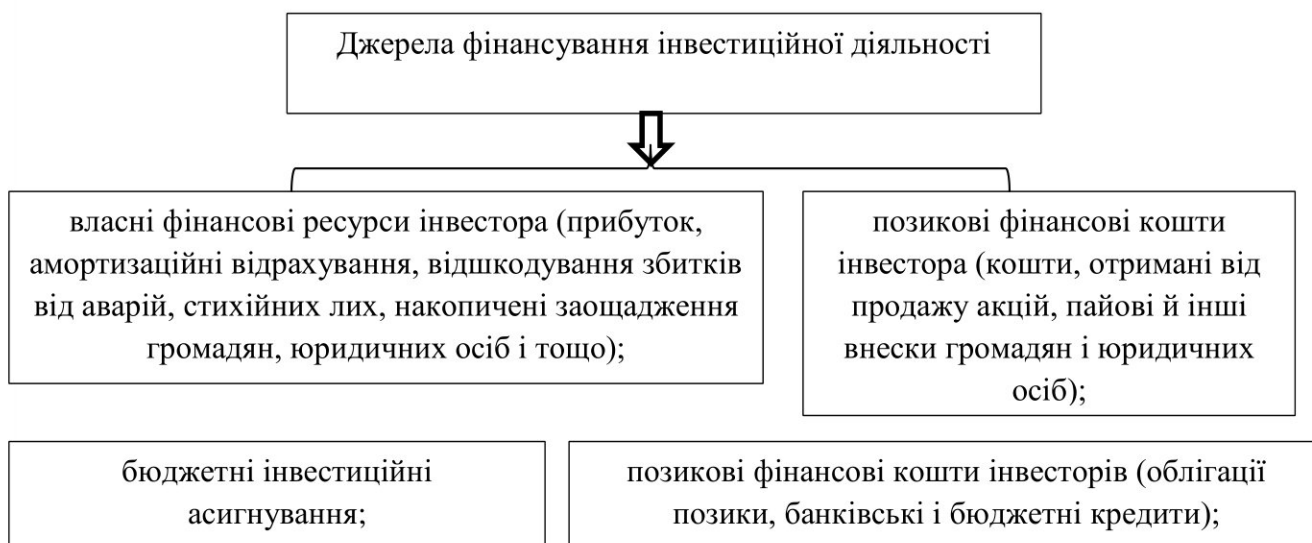

Рис. 3.1. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Воно визначається показниками економічного і соціального розвитку України, республіканськими і регіональними програмами розвитку народного господарства і місцевими бюджетами, передбаченими у них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності. Регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється:

- системою податків з диференціацією суб'єктів і об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг;
- проведенням кредитної і амортизаційної політики, у тому числі прискореної амортизації основних засобів;
- наданням фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей виробництва;
- державними нормами і стандартами;
- антимонопольними заходами, роздержавленням і приватизацією власності;
- визначенням умов користування землею, водою й іншими природними ресурсами;
- політикою ціноутворення, проведенням експертизи інвестиційних проектів й інших заходів.

Отже, основним напрямом інвестиційної діяльності є вкладення майнових та інтелектуальних цінностей у капітальні вкладення і впровадження нової техніки, тому вони є важливим об'єктом аудиту.

Капітальні вкладення — це цілеспрямована система планового оновлення і розвитку матеріально-технічної бази підприємства відповідно до її участі у процесі розширеного відтворення. Завданням аудиту капітальних вкладень є аудит реконструкції і заміни зношеного або застарілого устаткування й інших об'єктів основних засобів, будівництва нових і розширення діючих підприємств. При плануванні і виконанні капітальних інвестицій суб'єкти господарювання повинні дотримуватися таких вимог:

- максимального використання діючих основних засобів з урахуванням їх технічного переозброєння і реконструкції;
- прискорення освоєння проектних потужностей введених в дію підприємств, об'єктів порівняно з нормативними термінами;
- комплексного будівництва об'єктів у затверджені терміни;
- збалансованості плану по матеріальних, фінансових і трудових ресурсах.

Структура витрат капітальних інвестицій включає витрати на будівництво нових і реконструкцію діючих підприємств і об'єктів, придбання устаткування, що підлягає монтажу, а також машин, обладнання, інструментів, господарського інвентарю, що не вимагає монтажу.

Впровадження нової техніки — це система заходів, спрямованих на прискорення науково-технічного прогресу на діючих підприємствах шляхом заміни морально застарілого обладнання більш досконалим, яке відповідає технології прогресу.

Завдання аудиту інвестиційної діяльності полягає у сприянні найбільш раціональному використанню майнових та інтелектуальних цінностей при створенні і модернізації основних фондів, реалізації цільових комплексних програм економічного і соціального розвитку України через капітальні вкладення. Відповідно до цього моделлю стандарту аудиту інвестиційної діяльності визначаються об'єкти, джерела інформації і методичні прийоми контролю.

Особливість об'єктів аудиту інвестиційної діяльності полягає у тому, що ці об'єкти у сукупності є самостійним видом діяльності, здійснюваний підприємством разом з основною діяльністю. До них належать інвестиційні вкладення у майнових і інтелектуальних цінностях, інвестиційну й інноваційну діяльність, яка включає планування і фінансування капітальних вкладень, збалансованість ресурсами, а також виконання цих планів і відображення їх у бухгалтерському обліку і звітності. Оскільки капітальні вкладення здійснюються в основному підрядними будівельними організаціями, то

обов'язком замовників є забезпечення їх проектно-кошторисною документацією. Замовник відповідає перед підрядником за своєчасність і розробки і затвердження проектно-кошторисної документації, її здачу підрядною будівельною організацією в терміни, передбачені договором, і належної якості. Тому проектно-кошторисна документація включається у ноу-хау і розглядається аудитом як об'єкт контролю, що представляє інтелектуальну цінність.

Джерелом інформації є законодавчі акти по інвестиційній діяльності, плануванню і фінансуванню капітальних інвестицій і нової техніки, розробці проектно-кошторисної документації, нормативно-планова документація, а також первинні документи, облікові реєстри і звітність по інвестиційній діяльності, виконанню планів і капітальних вкладень і введенню в дію об'єктів і виробничих потужностей та інша фактографічна інформація (табл. 3.2):

Таблиця 3.2:

**Структура джерел інвестицій на рівні господарюючого суб'єкта ПП
«Лтва-Дніпро»**

Власні (внутрішні)	Позикові (поворотні)	Залучені (безповоротні)
Статутний капітал	Банківські кредити	Урядова допомога у вигляді субсидій і дотацій
Додатковий капітал	Комерційні кредити (кредиторська заборгованість)	Кредитні пільги з боку банків
Нерозподілений прибуток	Засоби від емісії облігацій та інших цінних паперів	Податкові пільги держави
Акції	лізинг	прискорена амортизація

Реалізація основних засобів	факторинг	Цільові іноземні інвестиції для фінансування конкретних проектів (екологічні та інші заходи)
Страхові виплати та покриття втрат і збитків	Франчайзинг	
амортизаційні відрахування	венчурний капітал	
Резервний фонд		
інвестиційний фонд	Державні інвестиційні кредити у вигляді прямого фінансування	
Імобілізовані лишки основних і обігових коштів, нематеріальних активів і т.д.	Інші платні джерела суб'єктів фінансового ринку (пайові пенсійні, інвестиційні фонди, страхові компанії та ін.)	

Особливістю методичних прийомів аудиту, узагальнення і реалізації його результатів є вживання таких органолептичних прийомів як:

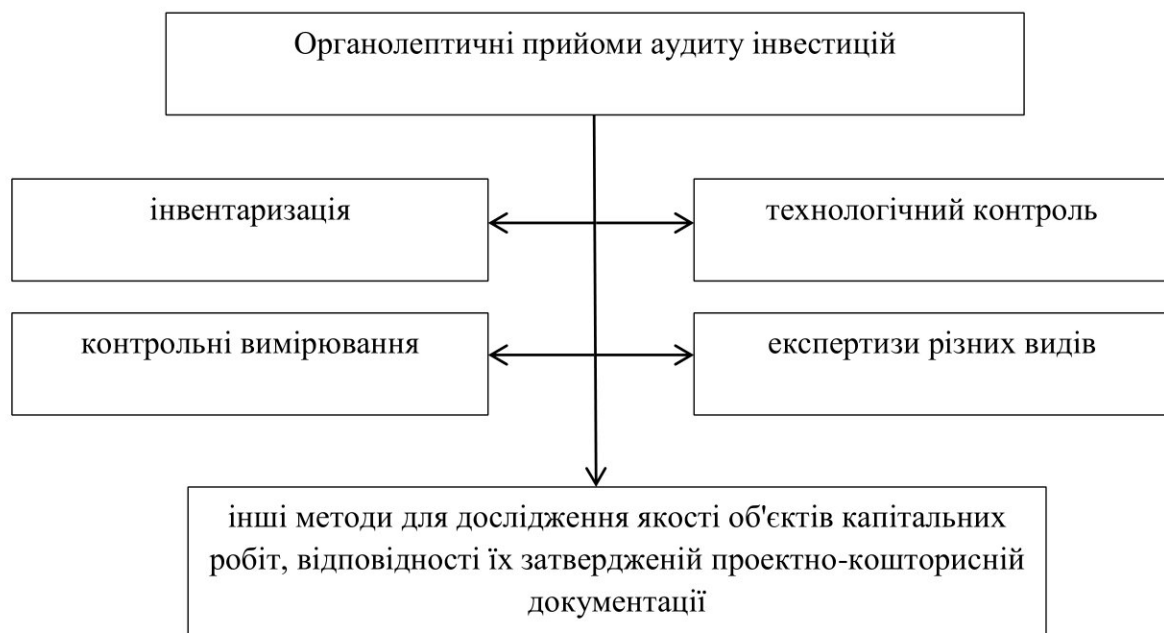

Рис. 3.2. Органолептичні прийоми аудиту інвестицій

Документальні методичні прийоми контролю використовуються при аудиті операцій, що відображають виконання будівельно-монтажних робіт, придбання обладнання, модернізацію і реконструкцію діючих основних фондів. Камеральні перевірки застосовуються при дослідженні якості проектно-кошторисної документації в установах банків — відповідності типовим проектам, їх науково-технічного рівня, кошторисних норм і розцінок, обсягів робіт тощо. У процесі аудиту застосовуються методичні прийоми зустрічної перевірки документів, що знаходяться в установах банку, який фінансує капітальні вкладення і нову техніку, а також підрядчика, що виконує капітальні роботи.

Під час аудиту операцій, пов'язаних з капітальними вкладеннями, аудитор досліджує перелік об'єктів інвестування, наявність кошторисів, актів введення в експлуатацію та обґрунтованість витрат. Наявність довгострокових фінансових вкладень свідчить про інвестиційну спрямованість підприємства. Коли підприємство перебуває у фінансовій кризі і йому загрожує неплатоспроможність, необхідно зробити розшифровку інвестиційних вкладень, дати оцінку їхньої ліквідності та визначити доцільність вкладення коштів у дані активи.

Висновки до розділу 3

Метою організації аудиту реальних інвестицій є отримання об'єктивної і незалежної оцінки контрольних процедур і дій менеджерів цих підприємств у ході управління реалізацією інвестиційних проектів. Завдання аудиту реальних інвестицій спрямовані на перевірку на відповідність системи управління реалізацією інвестиційних проектів і можуть бути вирішені фахівцями відділів інвестиційного контролінга або внутрішнього аудиту на основі здійснення постійного спостереження (моніторингу) за контрольованими показниками цих проектів.

Аспекти організації таких перевірок і технологія їх проведення мають визначатись з урахуванням різноманітності завдань, які виконуються аудитором, що висуває певні вимоги до порядку і форми подання результатів аудиту, збору необхідних аудиторських доказів і повноважень подання результатів перевірок безпосередньо керівництву підприємства або раді директорів, акціонерів (засновників).

Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку до інвестиційної діяльності підприємства відносять операції з придбання (спорудження, виготовлення) і продажу майна, що амортизується, - основних фондів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, а також довгострокових та короткострокових фінансових інвестицій.

Аналіз інвестиційної діяльності підприємства, яке перебуває у фінансовій кризі, проводиться в розрізі таких основних питань:

- склад, структура та доцільність реальних інвестицій;
- склад, структура та прибутковість фінансових вкладень;
- джерела фінансування інвестицій та правильність їхнього відображення в обліку.

ВИСНОВКИ

Облік фінансових інвестицій на підприємствах та надання користувачам інформації про них, у фінансовій звітності, повинні відповідати вимогам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції». Відповідно до закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиція – це господарська операція, яка передбачає придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно. При організації обліку фінансових інвестицій підприємства важливим є їх розподіл на поточні та довгострокові фінансові інвестиції. Під поточними фінансовими інвестиціями розуміють – інвестиції на термін, що не перевищує один рік та можуть бути вільно реалізовані у будь – який момент. Довгостроковими вважають фінансові інвестиції на період понад один рік, а також всі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані у будь – який момент. Головною метою організації обліку фінансових інвестицій на підприємствах є забезпечення об'єктивної оцінки, повного відображення та своєчасного реєстрування в облікових регістрах операцій, що пов'язанні з фінансовими інвестиціями. Організація обліку узагальнює інформацію про такі операції у звітності з метою забезпечення інформаційних потреб зацікавлених осіб, а також дає змогу проведення аналізу та аудиту для зростання ефективності інвестиційної діяльності підприємства. На підприємствах України організація обліку фінансових інвестицій включає первинний, синтетичний та аналітичний облік. Первинний облік дає змогу підприємствам отримати необхідну інформацію про досліджуваний суб'єкт. Аналітичний облік надає аналітичні дані про інвестиції в асоційовані, дочірні підприємства та в спільну діяльність, а також еквіваленти грошових коштів. Синтетичний облік фінансових інвестицій ведеться на рахунках 35 «Поточні фінансові інвестиції» та 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Важливим етапом організації обліку фінансових інвестицій на підприємстві є їх оцінка. Оцінку фінансових інвестицій необхідно здійснювати на кожному етапі їх обліку у інвестора.

На першому етапі оцінюються за первісною вартістю, яка складається з ціни придбання, комісійних винагород, мита та податків, а також всіх затрат, що пов'язані з придбанням фінансових інвестицій.

Другий етап – переоцінена вартість, яка проводиться за справедливою, амортизованою та за методом участі в капіталі.

На третьому етапі оцінка здійснюється за чистою вартістю реалізації. Чиста вартість реалізації проводиться за ідентифікованою собівартістю, середньозваженою собівартістю або ж методом ФІФО.

Розглянувши методику обліку, аудиту та аналізу довгострокових фінансових інвестицій можна визначити ряд проблем з якими стикаються сучасні підприємства України. До них можна віднести:

- проблеми оцінки прибутку (збитку) від операцій з дочірніми, асоційованими та спільними підприємствами;
- облік фінансових інвестицій у непов'язані сторони.

Шляхами вирішення визначених проблем є:

- зміна методу участі в капіталі на метод оцінки здійснених фінансових інвестицій за їх собівартістю;
- відображати метод оцінки за правилом нижчої ціни в обліку на рахунках резерву під знецінення довгострокових та втрат від знецінення поточних фінансових інвестицій і резервів на зменшення вартості фінансових інвестицій;
- удосконалення обліку внутрішньогрупових операцій пов'язаних сторін, фінансових інвестицій спільних підприємств та пов'язаних сторін за методом участі в капіталі;
- повне висвітлення в обліку і звітності інвестиційних процесів на підприємстві;
- одержання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати;
- чітке розмежування результатів кожного виду діяльності підприємства.

Отже, організація обліку фінансових інвестицій на підприємстві має охоплювати процес від первинної реєстрації економічної інформації до складання звітності, який поділяють на первинний, аналітичний та синтетичний облік. Основним фактором, який впливає на ведення обліку фінансових інвестицій є період їх утримання та можливість реалізації в будь-який момент часу. Тому вище викладена організація обліку фінансових інвестицій, уможливорює формування необхідної інформації для потреб управління інвестиційною діяльністю підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ Міністерства фінансів України № 91 від 26.04.2000р. (Редакція від 09.10.2019). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV ВР від 16.07.99 р. (із змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-996-14>.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09.1991р.(із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/10-12>.
4. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки: Постанова Кабінету Міністрів України № 384 від 01.06.1995 р. (з змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-95>
5. Верига, Ю. А. Фінансові інвестиції: оцінка і подання інформації у звітності / Ю. А. Верига // Максимова В. Ф. Облік у галузях економіки [текст]: навч. посіб. / В. Ф. Максимова, З. В. Кузіна, Л. М. Стиренко, Т. Г. Степова. – К.: «Центр учбової літератури», 2010. – 496 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: Наказ Міністерства фінансів України №163 від 07.07.1999 р. (Редакція від 09.10.2019р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. (Редакція від 24.07.2019). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV ВР від 16.07.99 р. (із змінами і доповненнями). –

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-996-14>.

9. Електронний журнал «Бухгалтер 911». Ресурси. Бланки документів. Фінансова звітність. Форми фінансової звітності згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://buhgalter911.com/ Res/Blanks/FinOtchet/fin_zvit_npsbo1.aspx](http://buhgalter911.com/Res/Blanks/FinOtchet/fin_zvit_npsbo1.aspx).

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України : № 291 від 30 листопада 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства оцінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_046.

12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 «Частки у спільних підприємствах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_040.

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

14. Облік фінансових інвестицій. Официальный сайт «МинФин» – деловое сообщество, банки, валюта, личные финансы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://minfin.com.ua/taxes/-/gospoper/bo_2_4_oblicfininvest.html.

15. Пантелеев В. Цінуємо те, що маємо / В. Пантелеев // Український бухгалтерський тижневик «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtkr.com.ua/debet/ ukr/2001/27/27pr2.html>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України : № 290 від 29.11.99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

17. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України : Постанова Правління Національного банку України : № 358 від 03.10.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1265-05>.

18. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України : № 3480- IV від 23 лютого 2006 року / Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

19. Положення про особливості бухгалтерського обліку операцій інститутів спільного інвестування : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку : № 2669 від 26.11.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2156-13>.

20. Бутусов, О. В. Облік інвестиційної діяльності [Текст] : навч. посібник / О. В. Бутусов. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 327 с.

21. Хмельниченко, С. В. Методологічні основи побудови бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності на підприємстві [Текст] / С. В. Хмельниченко // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. – К. : КНЕУ, 2009. – Вип. 6 (13). – С. 180–187.

22. Мисака, Г. В. Бухгалтерський облік [Текст] : навч. посібник / Г. В. Мисака, В. М. Шарманська. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.

23. Аудит в Україні: закони і законодавчі акти/ Шеф-редактор В. С. Ковальський. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 318 с.

24. Аудиторська діяльність в Україні: Нормативна база/ Укл. О. М. Роїна. - К.: КНТ, 2006. – 246 с.

25. Аудит: теорія і практика: Навчальний посібник/ А. Г. Загородній, М. В. Корягін, А. В. Єлісеєв, Л. М. Полякова та ін.. - 2-е вид., перероб. і доп.. - Львів: Львівська політехніка, 2004. - 453 с..

26. Безуглова Т. Організація і методика аудиту: Навчальний посібник для дистанційного навчання/ Тетяна Безуглова, Наталія Усик,; Відкритий

міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". - К.: Університет "Україна", 2007. - 371 с.

27. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник/ Ф. Ф. Бутинець. - 3-тє вид., доп. і перероб.. - Житомир: ПП "Рута", 2006. - 511 с.

28. Гончарук Я. Аудит: Навчальний посібник/ Яків Гончарук, Василь Рудницький. - 3-тє вид., переробл. і доп.. - К.: Знання, 2007. - 443 с.

29. Давидов Г. Аудит: теорія і практика: Монографія/ Григорій Давидов,. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2006. - 323 с.

30. Ільїна С. Основи аудиту: Навчально-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Світлана Ільїна,. - К.: Кондор, 2006. - 377 с.

31. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник/ В. В. Сопко, В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна та ін.; М-во освіти і науки України. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: ВД "Професіонал, 2006. - 575 с.